keramikos šukės. Kai kuriuos indus pavyko iš dalies atstatyti. Kitų radinių didelę grupę sudarė plokštiniai polichrominiai ir žaliai glazūruoti kokliai. Pagrindinė koklių dalis datuojama XVII a. pabaiga ir XVII a. Taip pat surasti stiklinių taurelių fragmentai, keturios XVII a. monetos ir kita. Viena moneta buvo Prūsijos, dvi – Jono Kazimiero Lietuvos šilingai, vienas Gustavo Adolfo Rygos miesto šilingas. Apatinis kultūrinio sluoksnio horizontas, apie 40 cm storio juosvos žemės sluoksnis, datuojamas XV–XVI a.

Daukanto a. Nr. 1 (Bonifratrų vienuolynas) teritorijoje buvo atliekami archeologiniai žvalgymai, tiesiant 19 m ilgio ir 4 m pločio kanalizacijos trasą. Šių archeologinių žvalgymų metu 1,2 m gylyje nuo dabartinio žemės paviršiaus aptikta apie 3,5 m ilgio buvusios Vilniaus gynybinės sienos atkarpa. Gynybinės sienos storis tirtame plote siekė 2,2 m. Supiltinio pobūdžio sluoksniuose surasti tik 6 plokštinių koklių ir buitinės žiestinės keramikos fragmentai, kurie datuojami XVI a. pabaiga – XVIII a.

ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS AT ŠV. MIKALOJAUS STREET, AUGUSTIJONŲ STREET AND DAUKANTO SQUARE 1

In the plot at Šv. Mikalojaus str. 5/15 in the yard of a building demolished in postwar years the area of 48 m^2 was investigated. The cultural layers 2–3.8 m thick were fixed, 152 fragments of household thrown pottery, flat tiles and bowl tiles dated to the 15th–17th centuries were found.

In the plot at Augustijonų str. No 3 the area of 220 m^2 was investigated. In the SW part of the plot the remnants of a pebbled street mentioned in the historical sources were found. The average thickness of the cultural layer reached up to 2.2 m. The lower horizon of the cultural layer, an about 40 cm thick layer of blackish earth, is datable to the 15th–16th centuries.

In the territory at Daukanto square No 1 (Monastery of Bonifratres), during the archaeological survey, at a depth of 1.2 m from the present surface of earth, a section of the former defensive wall of Vilnius, 3.5 m long, was found. In the layers piled only 6 fragments of flat tiles and household thrown ceramics dated to the end of the 16th – the 18th centuries were found.

ARCHEOLOGINIAI TYRINĖJIMAI IR ŽVALGYMAI VILNIUJE, TOTORIŲ IR ŠV. MYKOLO GATVĖSE

Linas GIRLEVIČIUS

2001–2002 m. žiemą buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai ir žvalgymai **Totorių g. Nr. 25/3**, šiauriniame Krašto apsaugos ministerijos korpuse greta Benediktinų gatvės. Esamo pastato viduryje, apie 4,5 m atstumu nuo Š ir P sienų, lygiagrečiai joms, yra išlikę Vilniaus miesto gynybinės sienos likučiai. Gynybinė siena buvo lokalizuota 1980 m. atliekant archeologinius tyrimus dabartinio „Stiklių bočių“ restorano vietoje.

Pastate atliekami rekonstrukcijos darbai. Išlaužus grindis buvo apie 70 cm žeminamas grunto lygis. Atlikti archeologiniai žvalgymai. Kastas maišytos pilkos žemės ir griuvenų sluoksnis. Šiame sluoksnyje aptikta XVI–XIX a. buitinės keramikos ir koklių fragmentų, pavienių gyvulių ir žmonių kaulų. Vakarinėje pastato patalpoje atkasti trijų XIX–XX a. datuojamų krosnių pagrindai, lygiagrečiai vakarinei pastato sienai ėjusios pertvarinės XVIII–XIX a. pirmąja puse datuojamos sienos pamatinė dalis. Archeologiniai žvalgymai atlikti maždaug 300 m^2 plote.

Pastato rytinės patalpos ŠR dalyje įrengtas rūsys. Iš 1999 m. savavališkai iškastų šurfų sienelių stratigrafijos paaiškėjo, kad po maždaug 1 m storio maišytos pilkos žemės ir griuvenų sluoksniu yra tamsiai pilkos, beveik juodos spalvos žemės sluoksnis, preliminariai datuotas XVII a. Todėl rūsio duobės kasimo vietoje, maždaug 98 m^2 plote buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai. Po griuvenų sluoksniu visame plote atsidengė tamsiai pilkos žemės sluoksnis. Jis šliejosi prie tokiame pačiame gylyje (H_{abs} – apie 105,00 m) atsidengusių gynybinės sienos likučių ir XVII a. datuojamų pastato skliautus laikiusių kolonų pamatų. Šalia pastato R sienos atkasti du XIX a. datuojami kaminų (?) pagrindai. Tamsiai pilkos spalvos žemės kultūrinio sluoksnio storis siekė 10–45 cm, jame pasitaikė kalkių skiedinio, puvėsių, degėsių. Tačiau šiame sluoksnyje neaptikta archeologinių radinių, todėl nepaaiškėjo tikslesnis jo datavimas. Jis veikiausiai yra susidaręs gynybinės sienos griovimo ir esamo pastato statybos laikotarpyje. XVII a. gynybinės sienos išlikusi tik pamato apatinė dalis (likučių aukštis apie – 70 cm), jos plotis – 160–170 cm, nuo Š esamo pastato sienos ji nutolusi apie 4,5 m atstumu. Išlikęs sienos fragmentas yra iš kalkių skiedinio ir nedidelio kiekio stambių lauko akmenų. Po tamsiai pilkos žemės sluoksniu atsidengė smėlio arba žvyro įžemis ir dvi ūkinės duobės. Viena jų buvo netoli pastato R sienos, prisišliejusi prie gynybinės sienos pamato. Šiaurinėje pusėje, greta duobės kontūro buvo įkasti du skelti rąstai. Duobė įkasta į smėlio įžemį, jos gylis – iki 60 cm. Joje aptikta XVI–XVII a. pradžios buitinės keramikos fragmentų, XVII a. datuojamo koklio fragmentas. Kita ūkinė duobė atkasta vakariau pirmosios, jos gylis – iki 70 cm. Duobėje aptiktos dvi geležies gargažės. Tamsiai pilkos spalvos žemės sluoksnis buvo smarkiai apardytas pastato Š sienos statybinės duobės perkasimo. Tyrinėjimai šiame objekte bus tęsiami ir 2002 metais.

2001 m. vasario mėnesį buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai **Šv. Mykolo g. Nr. 10** esančio namo rūsyje, R patalpoje. Norint rekonstruoti šią patalpą, buvo gilinamasi 0,7 m. 2000 m. rudenį žvalgomuosius archeologinius tyrimus šioje patalpoje atliko archeologas E. Vailionis. Jų metu konstatuota, jog šiame rūsyje yra archeologiškai vertingas sluoksnis, tad čia reikia atlikti išsamius archeologinius tyrimus. Prieš pradedant žemės kasimo darbus iš patalpos buvo išvežtos XX a. datuojamos buitinės šiukšlės.

1834 m. Šv. Mykolo (pirmosios) gatvės išklotinėje, toje vietoje, kur dabar stovi 10 namas, pavaizduotas tuščias, tvora aptvertas sklypas. XIX a. pabaigoje šiame sklype pastatytas esamas pastatas.

Tiriamo 29 m² rūsio žemės paviršiuje buvo nukastas 10–15 cm storio griuvenų sluoksnis su XIX–XX a. datuotomis buitinėmis šiukšlėmis. Dalis šio sluoksnio tikriausiai susiformavo pastato statybos laikotarpiu XIX a. Po šiuo sluoksniu atkastas 40–60 cm storio juodos spalvos žemės sluoksnis, kurio viršutinėje dalyje būta degėsių. Archeologiniai radiniai šiame sluoksnyje itin negausūs: XV–XVI a. riba – XVII a. pirmąja puse datuotinos buitinės keramikos fragmentai. Tiksliau sluoksnį datuojančių radinių neaptikta. Šis sluoksnis gana vienalytis – nepastebėta kokių nors perkasimų, tarpsluoksnių. Šiame kultūriniame sluoksnyje buvo tik labai nedaug statybinių griuvenų, atkasta keletas nedidelių lauko riedulių. Po šiuo sluoksniu, 60–75 cm gylyje pasiektas smėlio arba žvyro įžemis.

ARCHAEOLOGICAL INVESTIGATION AND SURVEY IN VILNIUS AT TOTORIŲ STREET AND ŠV. MYKOLO STREET

During reconstruction of the building at Totorių street 25/3, the survey in the area of 300 m² was carried out. The archaeological investigations were carried out in the area of 98 m². A cultural layer of the 17th century was found, as well as a fragment of the town defensive wall and 2 household pits.

In the basement of the building at Šv. Mykolo street 10, the area of 29 m² was investigated and a cultural layer of the 15th–17th centuries was fixed.

ARCHEOLOGINIAI KASINĖJIMAI KĖDAINIŲ SENOSIOS RINKOS ŠIAURINIAME PAKRAŠTYJE

Algirdas JUKNEVIČIUS

Senosios rinkos aikštė yra seniausia turgaus aikštė Kėdainiuose. Ji suplanuota apie XV a. vidurį tuometinių Kėdainių ŠR pakraštyje, prie prekybinio Kauno–Rygos vieškelio, anuomet ėjusio per Kėdainius, dabartinės Smilgos g. vietoje. Archeologiniai kasinėjimai liudija, kad turgaus aikštė buvo suplanuota sudegusios gyvenvietės dalies plote. Iš 1989–1999 m. kasinėtų dabartinės aikštės P ir V prieigų nustatyta, kad mažiausiai nuo XV a. vidurio iki XX a. vidurio pasikeitė aikštės V riba, kuri daugmaž išliko dabartinės vietoje. Pietinę aikštės ribą XV–XVI a. žymėjo minėtas Kauno–Rygos vieškelis. Nuo XVII a. pradžios iki XVII a. vidurio visa aikštės P dalis (nuo minėto vieškelio, tuomet virtusio Senąja gatve) buvo užstatyta gyvenamaisiais namais beveik iki dabartinės ribos. Dabartinė P aikštės riba susiformavo XIX a. pabaigoje, kuomet prie jos buvo sumūrytas 30 m ilgio ir 7,5 m pločio namas.

Rytinė aikštės riba XV–XIX a. ėjo dabartinės Senosios gatvės R pakraščiu.

Kur buvo Š aikštės riba XV–XVI a., neaišku. Sprendžiant iš XVII a. miesto inventoriaus sąrašų, XVII a. Senosios rinkos aikštės Š pakraštys buvo tankiai užstatytas gyvenamaisiais namais, parduo-